

Asia: VN/9627/2026

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Suomen Yrittäjien lausunnon keskeisin huomio kohdistuu ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntia koskevaan ehdotukseen. Suomen Yrittäjät vastustaa työelämätoimikuntien lakkauttamista.

Työelämätoimikunnat muodostavat ammatillisen koulutuksen ainoan lakisääteisen rakenteen, jossa työnantajat, työntekijät ja yrittäjät osallistuvat yhdes-sä koulutuksen laadun arviointiin, tutkintojen kehittämiseen ja työelämävas-tavuuden varmistamiseen.

Suomen Yrittäjät esittää, että työelämätoimikuntien lakkauttamisesta luovu-taan ja valmistelutyötä jatketaan työelämäyhteistyön uudistamisen työryhmän ehdotusten pohjalta kustannustehokkaan, jatkuvan, systemaattisen ja alueellisesti kattavan työelämäyhteistyön toimintamallin kehittämiseksi.

Suomen Yrittäjät pitää välttämättömänä, että työ- ja elinkeinoelämän osallistumiselle on jatkossakin lakisääteinen ja pysyvä rakenne. Suomen Yrittäjät kannattaa työryhmän esittämää pysyvää kansallista työelämäyhteistyön neuvottelukuntaa, sille viittä alueellista jaostoa sekä toimialakohtaista asian-tuntijarekisteriä. Tavoitteena on vahvistaa työelämän osallistumista ammatillisen koulutuksen kokonaiskehittämiseen, lisätä alueellista yhteistyötä ja parantaa koulutustarjonnan työelämävastaavuutta.

Ammatillisen koulutuksen laatu, työelämävastaavuus ja yritysten osallistu-minen koulutuksen kehittämiseen ovat keskeisiä edellytyksiä Suomen kilpailukyvyllle, alueiden elinvoimalle ja osaavan työvoiman saatavuudelle.

Suomen Yrittäjät pitää perusteltuna, että koulutusjärjestelmän toimintakykyä vahvistetaan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Koulutuksen jatkuvuus, opiskelijoiden yhdenvertaisuus sekä osaavan työvoiman saatavuus ovat osa yhteiskunnan ja yritysten kriisinkestävyyttä ja huoltovarmuutta. Esityksen ta-voitteet koulutuksen järjestämisen jatkuvuuden turvaamisesta,

varautumis-velvoitteiden selkeyttämisestä sekä koulutusjärjestelmän toimintakyvyn vahvistamisesta ovat kannatettavia.

Suomen Yrittäjät korostaa kuitenkin, että poikkeusoloja koskevien säännösten toimeenpanossa tulee huomioida myös elinkeinoelämän ja erityisesti pk-yritysten osaajatarpeet. Työpaikalla tapahtuva oppiminen, oppisopimukset, näytöt sekä jatkuvan oppimisen koulutukset tulee turvata aina, kun se on turvallisesti mahdollista. Huoltovarmuuden kannalta kriittisten alojen koulutuksen jatkuvuudesta on huolehdittava myös poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Suomen Yrittäjät pitää myönteisinä myös muita esitykseen sisältyviä teknisiä ja sääntelyä selkeyttäviä muutoksia. Englanninkielistä ylioppilastutkintoa koskevat muutokset tukevat koulutusjärjestelmän ennakoitavuutta ja samalla Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten osaajien näkökulmasta. Ylioppilastutkintoa koskevissa muutoksissa sekä lukuvuosimaksuja koskevassa sääntelyssä tulee kuitenkin varmistaa hallinnollinen sujuvuus, opiskelijoiden oikeusturva sekä koulutuksen saavutettavuus.

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeva ehdotukset

Lausuntonne koskien häiriötilanteen määrittelyä

Lakiesityksessä häiriötilanteella tarkoitetaan koulutuksen näkökulmasta tilannetta, jossa käytettävissä olevat resurssit tai turvallisuustilanne estävät koulutuksen järjestämisen normaalilla tavalla paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti. Häiriötilannetta ei sidota vain yhteiskunnallisiin kriiseihin vaan myös koulutuksen järjestämisen käytännön edellytyksiin.

Suomen Yrittäjät pitää häiriötilanteen määrittelyä perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Määritelmän tulee olla valtakunnallisesti yhdenmukainen ja riittävän selkeä, jotta koulutuksen järjestäjät kykenevät ennakoimaan velvoitteensa ja toimivaltansa erilaisissa tilanteissa. Se jättää koulutuksen järjestä-jälle harkintavaltaa arvioida tilanteita paikallisesti ja mahdollistaa nopean reagoinnin.

Pidämme tärkeänä, että häiriötilanteiksi tunnistetaan myös laajat tietojärjestelmähäiriöt, kyberturvallisuusuhat, energiakatkokset sekä muut tilanteet, jotka voivat olennaisesti vaikeuttaa koulutuksen järjestämistä tai työelämässä tapahtuvaa oppimista.

Kiinnitämme huomiota siihen, että työpaikalla tapahtuva oppiminen ja näytöt voivat keskeytyä eri puolilla Suomea eri perustein. Häiriötilanteissa yrityksille ei synny ennakoitavuutta osaavan työvoiman hankkimisessa. Yrittäjä ei välttämättä tiedä, milloin oppisopimus, koulutussopimus tai näyttö voidaan toteuttaa.

Huoltovarmuuden kannalta kriittisten alojen osaavan työvoiman saanti voi vaikeutua erityisesti rakentamisessa, logistiikassa, teollisuudessa, elintarvikealalla ja sosiaali- ja terveysalalla.

Suomen Yrittäjät painottaa, että määritelmän soveltamisen tueksi tarvitaan valtakunnallinen ohjeistus, jotta koulutuksen järjestäjien käytännöt eivät eriydy alueellisesti. Erityisesti tulee varmistaa, että työpaikalla tapahtuva oppiminen, oppisopimukset ja osaamisen osoittaminen voivat jatkua aina, kun se on turvallisesti mahdollista. Lisäksi häiriötilanteiden arvioinnissa tulee huomioida elinkeinoelämän ja huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimialojen osaajatarpeet.

Lausuntonne koskien ehdotusta yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudeksi

Hallitus esittää, että myös yksityisille toisen asteen koulutuksen järjestäjille säädettäisiin lakisääteinen velvollisuus varautua häiriötilanteisiin ja poik-keusoloihin. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että yksityisten koulutuksen järjestäjien olisi tunnistettava toimintaansa uhkaavat riskit, laadittava valmius- ja jatkuvuussuunnitelmat, huolehdittava toiminnan jatkuvuudesta erilaisissa häiriötilanteissa, perehdytettävä henkilöstö toimintamalleihin sekä ylläpidettävä toimintakykyään myös poikkeusoloissa.

Suomen Yrittäjät kannattaa ehdotusta, jonka mukaan myös yksityisille koulutuksen järjestäjille säädetään velvollisuus varautua häiriötilanteisiin ja poik-keusoloihin. Ammatillisessa koulutuksessa merkittävä osa opiskelijoista opiskelee yksityisten koulutuksen järjestäjien ylläpitämissä oppilaitoksissa, joten niiden toiminnan jatkuvuus on tärkeää sekä osaavan työvoiman saatavuuden että yhteiskunnan huoltovarmuuden näkökulmasta.

Varautumisvelvoitteiden tulee kuitenkin olla riskiperusteisia, oikeasuhtaisia ja koulutuksen järjestäjän kokoon sekä toiminnan laajuuteen nähden tarkoituksenmukaisia. Erityisesti pienempien yksityisten koulutuksen järjestäjien hallinnollista taakkaa ei tule kasvattaa tarpeettomasti, jotta resurssit voidaan kohdentaa opetukseen eikä hallintoon.

Suomen Yrittäjät korostaa, että ammatillisen koulutuksen varautuminen ei voi rajoittua oppilaitoksen omaan toimintaan, vaan sen tulee kattaa myös yhteistyö yritysten kanssa. Oppisopimukset, koulutussopimukset, työpaikalla tapahtuva oppiminen ja näytöt toteutuvat suurelta osin yrityksissä, joten myös niiden jatkuvuus on turvattava häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Varautumiseen tulee sisältyä yhteistyömallit yritysten kanssa, vaihtoehtoiset näyttöympäristöt sekä suunnitelmat työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimialojen osaamisen turvaamiseksi.

Opetushallituksen tulee laatia koulutuksen järjestäjille valtakunnalliset ohjeet ja mallipohjat varautumisvelvoitteiden toteuttamiseksi. Koulutuksen varautuminen on samalla myös yritysten osaamisen, työvoiman saatavuuden ja huoltovarmuuden varautumista.

Lausuntonne koskien ehdotusta oppivelvollisten ensisijaisuudelle poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Hallitus esittää, että pitkäkestoisissa poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa koulutuksen järjestäjä voisi kohdentaa käytettävissä olevia resursseja ensisijaisesti oppivelvollisten koulutukseen, jos koulutusta ei ole mahdollista järjestää normaalisti kaikille opiskelijoille. Käytännössä tämä tarkoittaa, että esimerkiksi aikuiskoulutusta, jatkuvan oppimisen koulutuksia tai muita kuin op-pivelvollisten opintoja voitaisiin väliaikaisesti rajoittaa, jotta perustuslaissa turvattu oppivelvollisten oikeus koulutukseen voidaan varmistaa.

Suomen Yrittäjät pitää perusteltuna, että poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa turvataan ensisijaisesti oppivelvollisten perustuslaillinen oikeus koulutukseen. Ensisijaisuus ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että jatkuva oppiminen, työvoimapula-aloille suuntautuva koulutus tai huoltovarmuuden ja yritysten toiminnan kannalta välttämätön osaamisen kehittäminen keskeytyvät pitkäkestoisesti.

Suomen Yrittäjät esittää, että koulutuksen järjestäjille jätetään mahdollisuus huomioida tapauskohtaisesti myös muut opiskelijaryhmät, erityisesti huoltovarmuuden kannalta kriittisillä aloilla, työvoimapula-aloille kouluttautuvat sekä tutkinnon loppuvaiheessa olevat opiskelijat. Muutoin vaarana on, että yhteiskunta menettää juuri valmistumassa olevia osaajia tilanteessa, jossa heidän työpanostaan eniten tarvitaan.

Pk-yrityksissä osaamisen kehittäminen tapahtuu pitkälti oppisopimuksina, tutkinnon osina, työvoimakoulutuksena ja alanvaihtajien koulutuksena, joiden opiskelijat ovat usein ei-oppivelvollisia. Näiden koulutusten pitkäaikainen keskeytyminen syventäisi osaajapulaa ja vaikeuttaisi erityisesti huolto-varmuuden kannalta tärkeiden alojen työvoiman saatavuutta. Siksi koulutuksen priorisoinnissa tulee oppivelvollisuuden lisäksi ottaa huomioon myös yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kriittiset osaamistarpeet.

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 45 a §:ksi

Uusi pykälä antaisi koulutuksen järjestäjälle mahdollisuuden poiketa tietyistä normaalin koulutuksen järjestämisvelvoitteista silloin, kun käytettävissä olevat resurssit tai turvallisuustilanne estävät koulutuksen toteuttamisen tavan-omaisella tavalla. Se mahdollistaisi muun muassa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) muuttamisen, opintojen etenemisen joustavamman järjestämisen, koulutuksen toteutustapojen muuttamisen ja koulutuksen järjestämisvelvoitteiden väliaikaisen keventämisen tilanteissa, joissa normaali toiminta ei ole mahdollista.

Suomen Yrittäjät kannattaa ehdotusta, koska se mahdollistaa koulutuksen joustavan järjestämisen ja turvaa opiskelijoiden opintojen jatkumisen pitkä-kestoisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Poikkeusjärjestelyjen tulee kuitenkin olla määräaikaista, tarkkarajaisia ja käytössä vain silloin, kun normaali koulutuksen järjestäminen ei ole mahdollista.

Suomen Yrittäjät korostaa, että ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyys on säilytettävä mahdollisimman laajasti myös poikkeusoloissa. Työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta, oppisopimuksista ja koulutusopimuksista ei tule luopua enempää kuin on välttämätöntä, sillä ne vastaavat suoraan yritysten osaamistarpeisiin. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) muutokset eivät saa heikentää tutkintojen osaamistasoa tai työelämävästävyyttä.

Suomen Yrittäjät kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä koulutuksen jatkuvuutta tarkastellaan pääosin oppilaitoksen näkökulmasta, vaikka ammatillinen koulutus toteutuu suurelta osin yrityksissä. Monet pk-yritykset voivat tarjota turvallisia oppimisympäristöjä myös häiriötilanteissa, joten työnantajat tulee ottaa mukaan poikkeusolojen suunnitteluun. Pykälän soveltamisessa on huomioitava myös huoltovarmuuden kannalta kriittisten alojen osaajatarpeet sekä yritysten mahdollisuudet osallistua koulutuksen suunnitteluun. Näiden toteuttamiseksi Opetushallituksen tulee laatia valtakunnalliset ohjeet koulutuksen järjestäjille.

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 52 a §:ksi

Uusi pykälä koskisi ammatillisen osaamisen osoittamista poikkeusoloissa ja pitkäkestoisissa häiriötilanteissa. Jos näyttöä ei voida toteuttaa aidoissa työ-tilanteissa ja työprosesseissa, opiskelija voisi osoittaa ammattitaitonsa muilla käytännön tehtävillä, joiden tulee mahdollisimman hyvin vastata aitoja työtilanteita. Osaamista voitaisiin tarvittaessa täydentää muulla arvioinnilla. Koulutuksen järjestäjän pitäisi ilmoittaa Opetushallitukselle, jos se soveltaa säännöstä häiriötilanteessa.

Suomen Yrittäjät pitää ehdotusta lähtökohtaisesti perusteltuna. On tärkeää, että opiskelijoiden opinnot ja valmistuminen eivät tarpeettomasti viivästy poikkeusoloissa tai pitkäkestoisissa häiriötilanteissa sen vuoksi, ettei näyttöä voida toteuttaa tavanomaisesti työpaikoilla.

Suomen Yrittäjät korostaa kuitenkin, että ammatillisen koulutuksen ydin on osaamisen osoittaminen aidoissa työtilanteissa. Työnantajien on voitava luottaa siihen, että tutkinnon suorittaneella on työelämän edellyttämä osaaminen. Poikkeavaa menettelyä tulee käyttää vain silloin, kun näyttöä ei

tosiasiallisesti voida järjestää turvallisesti työpaikalla. Vaihtoehtoisten käytännön tehtävien tulee vastata mahdollisimman hyvin aitoja työtilanteita, eikä työelämälähtöisyydestä tule luopua enempää kuin on välttämätöntä.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että säännöksen soveltamista täsmennetään valtakunnallisella ohjeistuksella. Ohjeistuksessa tulee selvittää pitkäkestoisen häiriötilanteen määrittelyä, ilmoitusmenettelyä sekä työelämän osallistumista arvioinnin suunnitteluun. Myös häiriötilanteissa tulee ensisijaisesti selvittää mahdollisuus toteuttaa näyttö yrityksessä tai muussa työelämää vastaavassa ympäristössä.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää huoltovarmuuden ja pk-yritysten osaajatarpeiden kannalta kriittisten alojen näyttöjen laatuun. Suomen Yrittäjät kannattaa ehdotusta edellyttäen, että sen toimeenpanossa varmistetaan tutkintojen työelämävastaavuus, arvioinnin luotettavuus sekä työelämän mahdollisuudet osallistua näyttöjen toteuttamiseen ja kehittämiseen myös poikkeusoloissa.

Lausuntonne koskien ehdotusta ylioppilastutkinnosta annetun lain uudeksi 4 a §:ksi

Uusi pykälä koskee ylioppilastutkinnon järjestämistä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Säännöksellä annettaisiin valtioneuvostolle mahdollisuus säätää asetuksella poikkeuksia ylioppilastutkinnon järjestämiseen silloin, kun tutkinnon normaali toteuttaminen ei ole mahdollista esimerkiksi turvallisuustilanteen, väestön siirtämisen, liikkumisrajoitusten tai muun vakavan häiriön vuoksi. Lisäksi Ylioppilastutkintolautakunta voisi päättää kokeiden siirtämisestä tai muista välttämättömistä järjestelyistä, jotta tutkinnon suorittaminen olisi mahdollista myös poikkeusoloissa.

Suomen Yrittäjät kannattaa ehdotusta, jonka mukaan ylioppilastutkinnon järjestämisestä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa säädetään pysyvästi laissa. Koulutusjärjestelmän toimintakyky on osa yhteiskunnan kriisinkestävyyttä, huoltovarmuutta ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamista. Pysyvä säädöspohja lisää ennakoitavuutta ja parantaa valmiuksia toimia koronapandemian kaltaisissa tilanteissa.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että poikkeusjärjestelyt ovat valtakunnallisesti yhdenmukaisia, ennakoitavia ja turvaavat opiskelijoiden yhdenvertaisuuden ja oikeusturvan. Ylioppilastutkinto on keskeinen siirtymävaihe korkeakouluihin, jatko-opintoihin ja työelämään, joten sen pitkäaikainen keskeytyminen tai viivästyminen heikentäisi uusien osaajien saatavuutta ja näkyisi myös pk-yritysten rekrytointimahdollisuuksissa.

Koska ylioppilastutkinto on lähes kokonaan digitalisoitu, poikkeusjärjestelyissä tulee varmistaa digitaalisten järjestelmien toimintavarmuus, kyberturvallisuus ja riittävät varajärjestelyt. Yritysten näkökulmasta ennakoitava ja toimintakykyinen koulutusjärjestelmä on osa Suomen kilpailukykyä, ja siksi päätöksenteon tulee olla valtakunnallisesti yhtenäistä ja viestinnän selkeää myös häiriötilanteissa. Suomen Yrittäjillä ei ole huomautettavaa ehdotuksen tavoitteisiin tai pääasialliseen sisältöön.

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain uudeksi 18 a §:ksi

Uusi pykälä koskee lukiokoulutuksen järjestämistä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Säännös mahdollistaisi sen, että koulutuksen järjestäjä voisi pitkäkestoisissa häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa poiketa tietyistä lukiolain mukaisista velvoitteista ja järjestää opetusta vaihtoehtoisilla tavoilla, esimerkiksi etäopetuksena tai muin poikkeusjärjestelyin, jos koulutusta ei

voida järjestää normaalisti. Tavoitteena on turvata opiskelijoiden mahdollisuus jatkaa opintojaan myös poikkeuksellisissa tilanteissa.

Suomen Yrittäjät kannattaa ehdotusta, jonka mukaan lukiokoulutuksen järjestämisestä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa säädetään pysyvästi laissa. Koulutuksen jatkuvuuden turvaaminen on osa yhteiskunnan kriisinkestävyyttä, huoltovarmuutta ja pitkän aikavälin osaajahuoltoa. Etäopetuksen ja muiden joustavien opetusjärjestelyjen mahdollistaminen on perusteltua, kunhan opetuksen laatu, opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja tarvittavat tukipalvelut voidaan turvata.

Suomen Yrittäjät korostaa, että poikkeusjärjestelyt tulee toteuttaa valtakunnallisesti yhdenmukaisesti. Erityistä huomiota on kiinnitettävä digitaalisten oppimisympäristöjen toimintavarmuuteen, kyberturvallisuuteen ja opiskelijoiden tosiasiallisiin mahdollisuuksiin osallistua opetukseen. Koronapandemian kokemukset osoittivat, että etäopetuksen rinnalla on huolehdittava myös oppimisen laadusta, opiskelijoiden hyvinvoinnista ja eriarvoisuuden ehkäisemisestä.

Pk-yritysten näkökulmasta on tärkeää, että nuorten koulutuspolut eivät katkea pitkäksi aikaa, sillä lukiokoulutuksen häiriöt heijastuvat korkeakouluihin siirtymiseen, työmarkkinoille ja tulevaisuuden osaajapohjaan. Poikkeusjärjestelyt eivät myöskään saa lisätä alueellista eriarvoisuutta, sillä oppilaitokset, osaavan työvoiman saatavuus ja alueiden elinvoima ovat tiiviisti sidoksissa toisiinsa. Koulutusjärjestelmän toimintakyky myös häiriötilanteissa tukee Suomen kilpailukykyä, huoltovarmuutta ja yritysten tulevaa työvoiman saatavuutta. Suomen Yrittäjillä ei ole huomautettavaa ehdotuksen tavoitteisiin tai pääasialliseen sisältöön.

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain 4 §:n muuttamisesta

Lukiolain 4 § koskee lukiokoulutuksen järjestämislupaa ja siinä määrättäviä tehtäviä. Hallituksen esityksessä pykälää muutettaisiin siten, että järjestämisluvassa voitaisiin ottaa huomioon myös uudet häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskevat säännökset sekä koulutuksen järjestämisen jatkuvuuden turvaaminen poikkeuksellisissa olosuhteissa. Muutos on luonteeltaan tekninen ja täydentää uutta 18 a §:ää.

Suomen Yrittäjillä ei ole huomautettavaa lukiolain 4 §:ään ehdotettuun muutokseen. Suomen Yrittäjät pitää kuitenkin tärkeänä, että järjestämislupia koskeva sääntely tukee koulutuksen jatkuvuutta kaikissa turvallisuustilanteissa ja mahdollistaa valtakunnallisesti yhdenmukaiset toimintatavat poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.

Lukiokoulutus on keskeinen osa Suomen osaamisjärjestelmää, ja sen häiriöt heijastuvat pitkällä aikavälillä korkeakouluihin, työmarkkinoille ja yritysten osaajapohjaan. Siksi on perusteltua, että järjestämislupasääntely mahdollistaa koulutuksen jatkuvuuden myös poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Suomen Yrittäjät korostaa, että muutosten toimeenpanossa on turvattava opiskelijoiden alueellinen yhdenvertaisuus ja koulutuksen saavutettavuus. Erityisesti pk-yritysten näkökulmasta alueiden elinvoima ja osaavan työvoiman saatavuus ovat vahvasti sidoksissa paikallisiin koulutusmahdollisuuksiin. Poikkeusjärjestelyt eivät saa heikentää koulutuksen saatavuutta tai lisätä alueellista eriarvoisuutta. Koulutusjärjestelmän toimintakyky tukee samalla Suomen kilpailukykyä, alueiden elinvoimaa ja yritysten toimintaympäristön vakautta.

Lausuntonne koskien ehdotusta tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain uudeksi 26 a §:ksi

Uudella 26 a §:llä säädetään tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) järjestämisestä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Pykälä vastaa pitkälti ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen ehdotettuja uusia säännöksiä. Koulutuksen järjestäjä voisi poikkeusoloissa tai pitkäkestoissa häiriötilanteissa järjestää koulutusta poikkeavilla tavoilla, muuttaa koulutuksen toteuttamista tilanteen edellyttämällä tavalla ja kohdentaa käytettävissä olevia resursseja ensisijaisesti oppivelvollisiin. Tavoitteena on turvata TUVA-koulutuksen jatkuminen myös tilanteissa, joissa normaali opetus ei ole mahdollista.

Suomen Yrittäjät kannattaa ehdotettua 26 a §:ää. Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) jatkuvuuden turvaaminen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on tärkeää opiskelijoiden koulutuspolkujen, syrjäytymisen ehkäisyn sekä tulevan osaavan työvoiman saatavuuden näkökulmasta. TU-VA-koulutus tukee siirtymistä ammatilliseen koulutukseen, lukioon ja työelämään, ja monet sen opiskelijoista ovat tulevaisuuden pk-yritysten työntekijöitä.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että koulutuspolut eivät katkea myöskään poikkeusoloissa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää opiskelijoiden yhdenvertaisuuteen sekä erityistä tukea tarvitsevien, osatyökykyisten ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden mahdollisuuksiin jatkaa opintojaan. Työmarkkinoiden ja yritysten osaajatarpeiden kannalta on tärkeää, että mahdollisimman moni nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon ja siirtyy sujuvasti jatko-opintoihin tai työelämään.

Suomen Yrittäjät korostaa, että myös häiriötilanteissa tulee mahdollisuuksien mukaan säilyttää opiskelijoiden yhteydet työelämään, työelämävalmiuksien kehittäminen sekä yhteistyö yritysten kanssa. Työelämään tutustuminen, uraohjaus ja muut työelämäyhteydet ovat olennainen osa TUVA-koulutusta, eikä niistä tulisi luopua enempää kuin on välttämätöntä. Koulutusjärjestelmän kyky tukea nuorten siirtymistä tutkintokoulutukseen ja työelämään myös poikkeusoloissa vahvistaa Suomen kilpailukykyä, huoltovarmuutta ja pk-yritysten tulevaa osaajapohjaa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää koskevat muutokset

Lausuntonne koskien lain 8 §:ään ehdotettavia muutoksia

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ään lisätään uutena koulutus-tehtävänä koulutus, jonka tehtävänä on parantaa merenkulkijoiden ja muiden vesillä liikkujien turvallisuutta sekä muu turvallisuuden parantamiseen liittyvä koulutus.

Suomen Yrittäjät pitää ehdotettua muutosta perusteltuna. Turvallisuutta parantavan koulutuksen aseman selkeyttäminen ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa vahvistaa koulutusjärjestelmän kykyä vastata muuttuvan toimintaympäristön osaamistarpeisiin sekä tukee yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Turvallisuusosaamisen merkitys on kasvanut viime vuosina koko elinkeinoelämässä. Myös pk-yritykset tarvitsevat aiempaa enemmän osaamista vaarantamiseen, työturvallisuuteen, kyberturvallisuuteen, logistiikan sekä energia- ja vesihuollon turvallisuuteen. Turvallisuuskoulutukset ovat keskeinen osa meriklusterin, logistiikan ja muiden huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimialojen toimintakykyä, joilla toimii runsaasti pk-yrityksiä.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että ammatillinen koulutusjärjestelmä kykenee jatkossakin joustavasti vastaamaan uusiin turvallisuus- ja osaamistarpeisiin eikä sääntely tarpeettomasti hidasta yritysten tarvitsemien koulutusten käynnistämistä. Turvallisuuskoulutusten sisältöjä tulee kehittää tiiviissä yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän kanssa, jotta ne vastaavat muuttuvia osaamistarpeita ja

yrittäjien käytännön toimintaympäristöä. Suomen Yrittäjillä ei ole huomautettavaa ehdotuksen pääasialliseen sisältöön.

Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

Lausuntonne koskien lain 5 a §:ään ehdotettavaa muutosta

Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin lisätään uusi pykälä, jonka mukaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon kokeeseen osallistuvan henkilön tulee oleskella Suomessa muulla perusteella kuin opiskeluun perustuvalla oleskeluluvalla. Samalla koulutuksen järjestäjälle ja rehtorille annettaisiin oikeus saada Maahanmuuttovirastolta tiedot opiskelijan oleskeluluvan perusteesta, jotta osallistumisoikeus voidaan tarvittaessa varmistaa.

Suomen Yrittäjillä ei ole huomautettavaa ehdotuksen tavoitteeseen tai pääasialliseen sisältöön. On perusteltua, että englanninkielinen ylioppilastutkinto säilyy sille tarkoitetun kohderyhmän koulutusmuotona, sillä selkeä kohderyhmä tukee koulutusjärjestelmän ennakoitavuutta ja julkisten resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä.

Suomen Yrittäjät korostaa, että laadukas englanninkielinen koulutus on samalla tärkeä osa Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten osaajien ja heidän perheidensä näkökulmasta. Monille pk-yrityksille kansainvälisten osaajien saatavuus on kasvun ja kilpailukyvyn edellytys, ja lasten toimivat koulu-tuspolut vaikuttavat osaltaan Suomeen sijoittumista koskeviin päätöksiin.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että sääntelyn toimeenpano on hallinnollisesti sujuvaa ja ennakoitavaa. Opiskeluoikeuden ja oleskeluluvan perusteiden selvittämiseen liittyvien menettelyjen tulee olla nopeita ja kevyitä, jotta ne eivät tarpeettomasti vaikeuta kansainvälisten osaajien ja heidän perheidensä asiointia tai lisää hallinnollista taakkaa koulutuksen järjestäjille.

Lausuntonne koskien lain 21 §:ään ehdotettavaa muutosta

Suomen Yrittäjillä ei ole huomautettavaa ehdotuksen tavoitteeseen tai pääasialliseen sisältöön. Suomen Yrittäjät pitää perusteltuna, että päätös osallistumisoikeuden epäämisestä voidaan tarvittaessa panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Selkeät ja ennakoitavat menettelyt tukevat ylioppi-lastutkinnon turvallista, häiriötöntä ja yhdenvertaista järjestämistä myös poikkeuksellisissa tilanteissa.

Samalla Suomen Yrittäjät korostaa, että päätöksenteossa on huolehdittava hyvän hallinnon periaatteista ja opiskelijoiden oikeusturvasta. Koska osallistumisoikeuden epäämisellä voi olla merkittäviä vaikutuksia opiskelijan koulutuspolkuun, jatko-opintoihin ja tulevaan työuraan, päätösten perusteiden tulee olla selkeitä, menettelyjen yhdenmukaisia ja muutoksenhaun tehokasta.

Toimiva ja ennakoitava koulutusjärjestelmä vahvistaa luottamusta julkiseen hallintoon sekä tukee pitkällä aikavälillä osaavan työvoiman saatavuutta ja yhteiskunnan kriisinkestävyyttä.

Lausuntonne koskien lain 22 §:ään ehdotettavaa muutosta

Suomen Yrittäjillä ei ole huomautettavaa ehdotuksen tavoitteeseen keventää hallinnollista menettelyä ja saattaa sääntely vastaamaan vakiintunutta käytäntöä. Suomen Yrittäjät pitää perusteltuna, että hallinnollisia menettelyjä sujuvoitetaan silloin, kun se ei heikennä opiskelijoiden

oikeusturvaa. Nykyisessä järjestelmässä oikeusturvaa tukevat muun muassa kahden arvioijan menettely, mahdollisuus uusaa koe sekä laaja arviointijärjestelmä.

Samalla Suomen Yrittäjät korostaa, että opiskelijan tulee saada riittävä tieto päätöksen perusteista ja asian ratkaisemisesta. Päätöksenteon läpinäkyvyys, ennakoitavuus ja luottamus viranomaistoimintaan ovat hyvän hallinnon keskeisiä periaatteita. Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että muutoksen vaikutuksia opiskelijoiden oikeusturvaan seurataan ja arvioidaan myös lain voimaantulon jälkeen, jotta hallinnollisen taakan keventäminen ei heikennä luottamusta ylioppilastutkinnon arviointijärjestelmään.

Lausuntonne koskien lain 24 §:ään ehdotettavaa muutosta

Suomen Yrittäjillä ei ole huomautettavaa ehdotettuun 24 §:n muutokseen. Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että ylioppilastutkintoa koskevat muutoksenhakusäännökset ovat selkeitä, ennakoitavia ja turvaavat opiskelijoiden oikeusturvan myös uusissa englanninkielistä ylioppilastutkintoa koskevissa päätöksissä.

Toimivat ja helposti ymmärrettävät muutoksenhakumenettelyt vahvistavat luottamusta koulutusjärjestelmään ja tukevat hyvän hallinnon toteutumista. Samalla on tärkeää, että muutoksenhakuprosessit ovat hallinnollisesti sujuvia ja tehokkaita, jotta ne eivät tarpeettomasti viivästytä päätösten täytäntöönpanoa tai koulutuspolkujen etenemistä.

Suomen Yrittäjät katsoo, että selkeä ja toimiva muutoksenhakujärjestelmä tukee koulutusjärjestelmän ennakoitavuutta ja toimintakykyä myös poikkeuksellisissa tilanteissa sekä vahvistaa luottamusta julkiseen hallintoon.

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntia koskevia muutosehdotuksia

Hallitus esittää, että ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat lakkautetaan pääosin 1.1.2027 alkaen osana valtiontalouden säästötoimia, ja osa niiden nykyisistä tehtävistä siirretään Opetushallitukselle.

Suomen Yrittäjät vastustaa ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntien lakkauttamista, koska esitys heikentää ammatillisen koulutuksen työelämä-lähtöisyyttä ja laatua. Lakkauttamisen sijaan työelämätoimikuntien toimintaa tulee kehittää kesäkuussa 2026 julkaistun työryhmämuistion linjausten mukaisesti.

Työelämätoimikunnat ovat ainoa lakisääteinen rakenne, jossa työnantajat, työntekijät ja yrittäjät osallistuvat yhdessä koulutuksen laadun arviointiin ja tutkintojen perusteiden kehittämiseen.

Ammatillisen koulutuksen uskottavuus perustuu työelämän luottamukseen. Pk-yrityksille tutkinto on ennen kaikkea signaali osaamisesta. Yrityksen on voitava luottaa siihen, että tutkinnon suorittaneella henkilöllä todella on tutkinnon perusteiden mukainen osaaminen. Työelämätoimikunnat ovat olleet osa tätä luottamusrakennetta näyttöjen laadun arvioinnissa, laadun poikkeamien tunnistamisessa ja tutkintojen kehittämisessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta laaditun Owl Groupin nyky-tila-arvioinnin (2022) mukaan toimikuntajärjestelmä on vakiintunut ja sen jäsenistö on sitoutunut tehtäväänsä. Kaksi kolmasosaa (73 %) toimikuntien jäsenistä arvioi näyttöjen laadunvarmistukseen liittyvän

tiedontuotannon toteutuvan hyvin. Neljä viidestä (80 %) arvioi järjestämislupalausuntojen antamisen toteutuvan hyvin.

Jos riippumaton työelämän osallistuminen poistuu, syntyy riski, että näyttöjen laatu vaihtelee, tutkintojen vertailtavuus heikkenee, ja työnantajien luottamus tutkintoihin heikkenee. Tämä olisi pk-yrityksille merkittävä ongelma.

Suomessa on samaan aikaan laajaa työttömyyttä ja monilla aloilla työvoimapulaa. Ammattirakenteet muuttuvat nopeasti. Vihreä siirtymä ja digitalisaatio muuttavat osaamistarpeita. Väestökehitys ja maahanmuutto haastavat ammatillisen koulutuksen, jonka rahoitusta kiristetään. Pk-yritysten näkökulmasta katsottuna juuri nyt tarvitaan enemmän työelämän osallistumista. Työelämäyhteistyötä pitää vahvistaa eikä heikentää.

Hallituksen esityksessä ei ole osoitettu, että työelämätoimikuntien tehtävät voitaisiin korvata yhtä vaikuttavasti Opetushallituksen virkatyöllä. Opetushallitus ei voi korvata kolmikantaista työelämä-rakennetta, johon työelämätoimikunnat ovat tuoneet riippumatonta työelämän näkemystä ja käytännön työelämän kokemusta. Tätä ei voida korvata virkatyöllä.

Työelämän näkökulman kaventuminen heikentäisi tutkintojen työelämävastaavuutta, alueellisten osaamistarpeiden huomioimista sekä koulutuksen uskottavuutta työnantajien näkökulmasta. Lakiesityksen seurauksena työelämän ääni heikkenisi juuri väärällä hetkellä.

Esityksen vaikutusarviointi on puutteellinen, eikä vaihtoehtoisia toteuttamistapoja esitetä lainkaan. Esityksessä ei arvioida riittävästi muutoksen pitkän aikavälin vaikutuksia osaamisen laatuun, yritysten rekrytointiedellytyksiin, ammatillisen koulutuksen vetovoimaan eikä pk-yritysten osaamistarpeisiin.

Hallituksen esityksessä vedotaan koulutuksen järjestäjien omaan laadunhallintaan. Tuoreen Karvin arvioinnin mukaan koulutuksen järjestäjien työelämäyhteistyön toteutumisessa on vaihtelua, ja osaamistarpeiden ennakkointia ja koulutustarjonnan suuntaamista alueen työelämän osaamistarpeisiin tulisi kehittää laajasti.

Työelämätoimikuntien lakkauttamista perustellaan valtiontalouden säästötoimilla. Esityksessä ei kuitenkaan tuoda esille säästöjen suuruutta eikä vaikutuksia valtion talouteen. Arviomme mukaan säästöt ovat pieniä verrattuna mahdollisiin pitkän aikavälin kustannuksiin.

Suomen Yrittäjät painottaa, että työelämätoimikuntien kehittäminen on tarkoituksenmukaisempi ratkaisu kuin niiden lakkauttaminen. Toimikuntarakennetta voidaan tarvittaessa keventää, toimintatapoja digitalisoida ja tiedon hyödyntämistä tehostaa. Työelämän osallistumista ammatillisen koulutuksen laadunvarmistukseen ei kuitenkaan tule heikentää tilanteessa, jossa osaavan työvoiman saatavuus on yksi Suomen keskeisistä kilpailukykyhaasteista.

Vuoden 2025 alussa aloitti työryhmä, jonka tehtävänä oli valmistella esityksiä työelämäyhteistyön uudistamiseksi ammatillisen koulutuksen järjestelmän ja tutkintorakenteen kehittämisessä. Työryhmä ehdottaa muistiossaan (Työelämäyhteistyön uudistaminen ammatillisen koulutuksen järjestelmän ja tutkintorakenteen kehittämisessä, OKM 1.6.2026) perustettavaksi pysyvää kansallista työelämäyhteistyön neuvottelukuntaa, sille viittä alueellista jaostoa sekä toimialakohtaista asiantuntijarekisteriä. Tavoitteena on vahvistaa työelämän osallistumista ammatillisen koulutuksen kokonaiskehittämiseen, lisätä alueellista yhteistyötä ja parantaa koulutustarjonnan työelämävastaavuutta.

Suomen Yrittäjät pitää välttämättömänä, että työ- ja elinkeinoelämän osallistumiselle on jatkossakin lakisääteinen ja pysyvä rakenne. Suomen Yrittäjät lausuu osana laajaa järjestöjen yhteistä täydentävää lausumaa, että työ- ja elinkeinoelämän osallistuminen ammatillisen koulutuksen kehittämiseen tarvitsee tuekseen virallisen kansallisen rakenteen. Ilman tällaista rakennetta ammatillista koulutusta on vaikea kehittää vastaamaan työelämän ja yritysten osaamistarpeita ja yhteiskunnan odotuksia.

Suomen Yrittäjät esittää, että työelämätoimikuntien lakkauttamisesta luovutaan ja valmistelutyötä jatketaan työryhmän ehdotusten pohjalta kustannus-tehokkaan, jatkuvan, systemaattisen ja alueellisesti kattavan työelämäyhteistyön toimintamallin kehittämiseksi.

Täsmennykset toisen asteen lukuvuosimaksuja koskeviin säännöksiin

Lausuntonne koskien lukiolain 34 a §:ään ehdotettavaa muutosta

Suomen Yrittäjillä ei ole huomautettavaa lukiolain 34 a §:ään ehdotettuun muutokseen. Suomen Yrittäjät pitää perusteltuna, että lukuvuosimaksuja koskevaa sääntelyä täsmennetään ja yhdenmukaistetaan muiden englanninkielistä lukiokoulutusta koskevien säännösten kanssa. Selkeä ja ennakoitava sääntely tukee opiskelijoiden oikeusturvaa, koulutuksen järjestäjien yhdenmukaisia toimintatapoja sekä hallinnollisesti sujuvaa toimeenpanoa.

Suomen Yrittäjät korostaa, että laadukas ja toimiva englanninkielinen koulutusjärjestelmä on tärkeä osa Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten osaajien ja heidän perheidensä näkökulmasta. Kansainvälisten osaajien saatavuus on monille pk-yrityksille kasvun ja kilpailukyvyn edellytys, ja myös perheiden koulutuspalveluilla on merkittävä vaikutus sijoittautumispäätöksiin.

Sääntelyn toimeenpanossa tulee huolehtia siitä, että lukuvuosimaksujen määräytymisperusteet ovat valtakunnallisesti yhdenmukaisia, selkeitä ja ennakoitavia sekä koulutuksen järjestäjien hallinnollinen taakka pysyy kohtuullisena. Näin vahvistetaan sekä koulutusjärjestelmän toimivuutta että Suomen kilpailukykyä kansainvälisenä osaaja- ja investointikohteena.

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annettuun lakiin ehdotettava muutos

Lausuntonne koskien lain 3 §:ään ehdotettavaa muutosta

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annetun lain 3 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että työelämätoimikunnat poistettaisiin kokeilun ohjaus- ja seurantarakenteista niiden lakkauttamisen johdosta. Käytännössä muutos on tekninen seuraus työelämätoimikuntien lakkauttamista koskevasta ehdotuksesta.

Suomen Yrittäjät ei kannata ehdotettua muutosta, koska se perustuu työ-elämätoimikuntien lakkauttamiseen, jota Suomen Yrittäjät vastustaa. Vaikka 3 §:n muutos on tekninen, sillä on käytännössä merkittäviä vaikutuksia työ-elämän osallistumiseen ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilussa ja ammatillisen koulutuksen kehittämisessä.

Suomen Yrittäjät korostaa, että toiminnanohjauksen kokeilun tavoitteet, koulutuksen laadun, vaikuttavuuden ja saavutettavuuden parantaminen sekä koulutuksen parempi kohdentaminen, voidaan saavuttaa vain tiiviissä ja rakenteellisessa yhteistyössä työelämän kanssa. Erityisesti pk-yrityksille työ-elämätoimikunnat ovat olleet keskeinen valtakunnallinen vaikuttamiskanava ammatillisen koulutuksen kehittämiseen.

Toiminnanohjauksen kokeilussa tulee hyödyntää alueellista ja toimialakohtaista työelämä tietoa sekä varmistaa pysyvät rakenteet yritysten osallistumiselle. Ilman työelämän järjestelmällistä osallistumista on vaarana, että koulu-tustarjonta etääntyy työmarkkinoiden tarpeista, alueelliset osaamistarpeet jäävät tunnistamatta ja koulutuksen vaikuttavuus heikkenee. Suomen Yrittäjät katsoo, että myös jatkossa tarvitaan valtakunnallinen ja alueellinen työelämän yhteistyörakenne, jotta ammatillisen koulutuksen toiminnanohjaus tukee pk-yritysten osajatarpeita, alueiden elinvoimaa ja Suomen kilpailukykyä.

Kinnunen Mikko
Suomen Yrittäjät